

Локшина О.І.

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України
olena.lokshyna@gmail.com

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОСТІР

Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2014) підтверджено курс України на активізацію співпраці у сфері вищої освіти, зокрема щодо покращення її якості та підвищення важливості (Угода про асоціацію..., 2014).

Отримання Україною у 2022 році статусу кандидата на членство в Європейському Союзі закріпило євроінтеграційну перспективу України включно з освітньою галуззю. У Висновку Європейської Комісії від 17 червня 2022 року констатовано високе охоплення українців вищою освітою (European Commission, 2022). Водночас, забезпечення якісної конкурентоспроможної вищої освіти в Україні актуалізується у контексті інтеграції в Європейський простір вищої освіти у синергії з Європейським освітнім та Європейським дослідницьким просторами. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки інтеграція у зазначені простори є складовою бачення її розвитку на наступне десятиліття (Кабінет Міністрів України, 2022). Тому, дослідження концепту і практики розбудови Європейського дослідницького простору є актуальним. Метою дослідження є осмислення перспектив Європейського дослідницького простору для підвищення якості вищої освіти України.

Проблему Європейського дослідницького простору в аспектах історії розбудови, трансформації орієнтирів, сутнісних характеристик на сучасному етапі та євроінтеграційних перспектив українського дослідницького простору висвітлено у наукових розвідках В. Антонюка, А. Джурило, С. Іванова, О. Локшиної, О. Топузова, О. Шпарик та ін. (Іванов & Антонюк, 2020; Топузов, Локшина та ін., 2023).

Констатовано, що Європейський дослідницький простір визначається Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016) як система програм та політичних інструментів, що об'єднує інституційне середовище досліджень і розробок держав-учасниць ЄС та асоційованих членів з метою розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва, вільного трансферу знань, мобільності дослідників (Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», 2016).

Розкрито, що в Європейському Союзі Європейський дослідницький простір асоціюється з вільною циркуляцією дослідників, наукових знань і технологій задля підвищення конкурентоспроможності, в тому числі у промисловості, сприяння всій дослідницькій діяльності (Consolidated version of the Treaty on European Union, 2012).

Акцентовано увагу на синхронізації процесів розбудови Європейського дослідницького простору та економіки знань через запровадження ідеї «знанневого трикутника» з досліджень, інновацій та освіти як рушіїв конкурентоспроможності та якості життя.

Підкреслено рух у напрямі відповідності Європейського дослідницького простору швидкозмінним потребам європейських економік та суспільств. У 2020 році в умовах глобальних трансформацій Європейським Союзом прийнято рішення про оновлення Європейського дослідницького простору, орієнтирами якого визначено: пріоритезацію інвестицій та реформ, покращення доступу до досконалості, упровадження результатів досліджень і розробок в економіку, поглиблення Європейського дослідницького простору (European Commission, 2020).

В оновленому баченні Європейського дослідницького простору вища освіта покликана сприяти реалізації «знанневого трикутника» з досліджень, інновацій та освіти задля підвищення технологічної конкурентоспроможності Європи. Подальша розбудова Європейського дослідницького простору передбачає посилення транснаціонального

співробітництва між закладами вищої освіти, а також з бізнесом та іншими суб'єктами досліджень та інновацій. Очікується, що таке співробітництво посилить інклюзивність, досконалість, різноманітність, привабливість і глобальну конкурентоспроможність європейської вищої освіти. Воно сприятиме підвищенню ролі закладів вищої освіти на світовій арені, перетворивши Європу на лідера у вирішенні глобальних викликів (European Council, 2022).

Література

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». (2016, 16 січня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
2. Іванов, С.В., Антонюк, В.П. (2020). Європейський дослідницький простір та Україна: проблеми і перспективи інтеграції. *Економічний вісник Донбасу*, 3(61), 166–176. <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/173855>
3. Кабінет Міністрів України. (2022, 23 лютого). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки* (286-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
4. Топузов, О. М., Локшина, О. І., Джурило, А. П., & Шпарик, О. М. (2023). Проект «Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку педагогічної науки в Україні: інформаційний хаб інституту педагогіки НАПН України». *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-9. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5148>
5. *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.* (2014). Офіційний Вебпортал Парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
6. *Consolidated version of the Treaty on European Union.* (2012). EUR-Lex, Publications Office. Retrieved August 4, 2023, from <https://bitly.ws/VZrn>
7. European Commission. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A New Era for Research and Innovation.* <https://bitly.ws/VZte>
8. European Commission. (2022). *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission: Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union.* <https://bitly.ws/VZ6L>
9. European Council. (2022). *Council Recommendation of 5 April 2022 on building bridges for effective European higher education cooperation (Text with EEA relevance).* <https://bitly.ws/VZt2>

Магера Т. В.

методист, в.о. заступника директора
з науково-педагогічної та виховної роботи ТОКІППО
t.mahera@ippo.edu.te.ua

ПАРТНЕРСТВО УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

В умовах сьогодення педагогіка партнерства – критерій, за яким можна оцінювати якість освітнього процесу. В нормативно-правових документах зазначено, що нова школа працюватиме на засадах педагогіки партнерства, в основі якої – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат [1].

Проблема взаємодії між учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства висвітлена у працях зарубіжних і вітчизняних учених. Так, у 60-70 роках ХХ століття Р. Бенедикт, О. Больнов, Р. Лохнер, М. Мід, Б. Ананьєв, К. Корсак, В. Куліков